

ДОСЛІДЖЕННЯ ФАКТОРІВ РИЗИКІВ КОРПОРАЦІЙ

ПОСОХОВ І. М.

кандидат економічних наук

Харків

На сучасному етапі розвитку вітчизняних корпорацій та їх інтеграції у світове господарство підвищується актуальність ефективного управління ризиками корпорацій. Для створення чи вдосконалення процесу управління ризиками корпорацій в ринковій економіці необхідно провести вивчення факторів ризиків корпорацій.

Ризики є предметом дослідження багатьох науковців, а саме: В. В. Вітлінського [1], Н. М. Внукової [2], В. М. Гранатурова [3], І. Ю. Івченка [5], О. Є. Кузьміна [6], В. В. Лук'янової [7], А. К. Покровського [8], М. В. Сулим [9] та інших. Разом з тим незважаючи на проведені наукові дослідження, питанням аналізу факторів ризиків корпорацій приділяється недостатня увага, тому ці питання потребують продовження наукових досліджень у даному напрямку.

Метою статті є проведення дослідження факторів та джерел ризиків корпорацій в ринковій економіці та

розробка класифікації факторів ризику, що впливають на діяльність корпорації

Фактор – те, що впливає на розвиток і функціонування корпорації. Фактором можна вважати будь-яку причину, від якої залежить походження та розвиток процесу в системі менеджменту корпорації. Фактори ризику – причини, що зумовляють виникнення та прояв тих або інших видів ризику. При цьому конкретною формою або сукупністю умов і факторів небезпеки є загроза.

Науковці стверджують, що передумовою ефективної оцінки ризику є класифікація його факторів [1, 2].

Н. М. Внукова вважає, що виявлення факторів ризику в корпораціях є одним з найважливіших завдань керівництва корпорацій, а ефективно проведена класифікація факторів ризику в корпораціях повинна не стільки перелічити більшість факторів ризику, скільки створити певну систему, що змогла б не оминати окремих факторів для правильного обрання ключового індикатора ризику, що дозволить підвищити ефективність управління ризиками в корпораціях [2, с. 38].

Розглядаючи проблему класифікації, В. М. Гранатуров відзначає, що складність проблеми не дозволяє побудувати ефективну систему класифікації ризику, оскільки ризик притаманний будь-якій економічній ді-

яльності та існує безліч його факторів, тому будь-яка класифікація буде умовною, оскільки провести чітку межу між окремими групами факторів ризику досить складно [3]. Як наслідок, в економічній літературі відсутня єдина система класифікації факторів ризику, а існують лише численні підходи до їх класифікації [2].

А. К. Покровский вважає, що існує досить багато конкретних причин підприємницького ризику. Проте на найбільш загальному рівні фактори ризику поділяють на дві великі групи – зовнішні та внутрішні. Специфіка зовнішніх факторів полягає в тому, що, як правило, вони стосуються загальних умов діяльності, які корпорація не може самостійно змінювати, проте їх треба враховувати, розробляючи ті або інші стратегії поведінки. Основним джерелом ризику у відносинах з елементами мікросередовища є конфліктність, тобто виникнення (або постійна наявність) суперечності інтересів цих суб'єктів. Так, для корпорації постійними антагоністами, за визначенням, є конкуренти, податкові служби та, певною мірою, органи місцевої влади. Конфлікти з іншими елементами мікросередовища спонтанні. У разі виникнення таких суперечностей і конфліктів суб'єкти свідомо діють на шкоду своєму опоненту, оскільки саме таким чином вони досягають своїх цілей. Виникнення несприятливих внутрішніх факторів ризику, як для окремого співробітника, так і для корпорації в цілому завжди пов'язано з несприятливими умовами зовнішнього середовища (погано продумана технологія; умови, в яких проходить робота, дії партнерів, брак ресурсів і влади, дії керівництва, тощо).

Захист же людей від факторів ризику – це джерело появи нових негативних факторів. Ефективність кожного наступного способу впливу на той чи інший фактор ризику нижче попереднього рівню на 50% [8].

Аналіз зовнішніх факторів ризику доцільно проводити в контексті загального опису реального чи можливого процесу функціонування корпорації в умовах, не пов'язаних безпосередньо з діяльністю корпорації. Поява внутрішніх факторів ризику породжується діяльністю самої корпорації. Це результат управлінських рішень в корпорації. До зовнішніх факторів можна віднести: політичні; загальноекономічні; соціально-економічні; природні; науково-технічні. Ці чинники складаються об'єктивно, корпорація повинна враховувати їх стан і динаміку при розробці загальної стратегії розвитку. Внутрішні фактори ризику характеризують безпосередньо діяльність корпорації. До них можна віднести: комерційні; виробничі; управлінські ризику; ризику в роботі з персоналом; ризику фінансової діяльності та упущеної вигоди; інвестиційні ризику.

Групування факторів ризику на об'єктивні та суб'єктивні дозволяє визначити напрями ризик-менеджменту, виділити ті фактори, якими можна реально і ефективно управляти. Концепція ризику, що поєднує в собі об'єктивний \ суб'єктивний підходи, допоможе визначити основні загрози діяльності корпорації. Вихідна інформація може деталізуватися і групуватися за ознаками: масштабом ризику (загальні і приватні); ступенем ризику (повні, помірні, низькі); розподілом ризиків у часі

(ретроспективні, поточні, перспективні); можливістю регулювання (відкриті, закриті), тощо. Різномісна систематизація ризиків дозволяє глибше зрозуміти їх економічну сутність, а згодом організувати їх адекватну оцінку.

М. В. Сулим вважає, що на фінансово-економічну діяльність корпорацій загалом і підприємницьку зокрема впливають різноманітні фактори, які мають випадковий, непередбачуваний характер. Наслідком такого впливу є, перш за все, ризик. До таких факторів належать: підвищення платоспроможного попиту населення, що передбачає не тільки збільшення обсягів пропозиції, а й покращення якості та асортименту товарів та послуг, проникнення на нові ринки збуту і покращення торговельного сервісу; глобалізація господарських процесів, що потребує дотримання світових стандартів якості продукції; удосконалення інформаційних технологій, пов'язане з автоматизацією інформаційних мереж і створенням електронної торгівлі; розвиток біотехнологій, що забезпечує виробництво раніше невідомих товарів і впливає на зміни асортиментної структури ринку; інтелектуалізація суспільства, що докорінно змінює підходи до формування кадрового складу і стимулювання працівників. Однак саме зовнішні фактори є тими головними факторами, що визначають рівень ризикованості господарської діяльності підприємства і здебільшого несприятливо впливають на результати підприємницької активності. їх умовно поділяють на фактори прямої і непрямой дії [9].

М. В. Сулим виділяє фактори ризику прямої та непрямой дії (рис. 1).

І. Ю. Івченко визначає такі основні джерела ризику: спонтанність природних процесів і явищ, стихійні лиха; випадковість; зіткнення суперечливих інтересів (від воїн до конкуренції між партнерами); ймовірнісний характер науково-технічного прогресу; неповнота і невірогідність інформації про об'єкт, явище; обмеженість і недостатність ресурсів; неможливість однозначного пізнання об'єкта; відносна обмеженість свідомої діяльності людини, розбіжності в соціально-психологічних установках, оцінках, стереотипах поведінки; незбалансованість основних компонентів господарського механізму [5].

Під факторами Г. С. Гуревич розуміє незаплановані події, які можуть негативно впливати на намічений хід реалізації проекту, або умови, що викликають невідомі результату ситуації. Основні фактори ризику визначені Г.С. Гуревичем наведено в (табл. 1) [4].

На основі проведеного аналізу автором розроблено класифікацію факторів ризику, що впливають на корпорації (рис. 2 і рис. 3).

ВИСНОВКИ

1. Проведено аналіз факторів ризику корпорацій.
2. Розроблено класифікацію факторів ризику, що впливають на корпорації.
3. Розроблена класифікація факторів ризику є передумовою використання відповідних методів управління ризиками виробничо-комерційної діяльності корпорації. Управління ризиками з використанням класифікації факторів ризику та відповідних методів управління ризиками дозволить більш точно якісно або кількісно його оцінити та застосувати заходи зі зниження та контролю ризиків в корпораціях. ■

Рис. 1. Фактори ризику корпорацій

Складено автором на основі [9].

Таблиця 1

Основні фактори ризиків

Найменування групи	Тип факторів	Зміст
За можливістю передбачення	Апріорні	Визначаються до початку аналізу ризику
За ступенем впливу системи управління проектом на фактори ризиків	Інші	Визначаються в процесі аналізу ризику
	Об'єктивні, чи зовнішні	Фактори зовнішнього середовища, які не залежать безпосередньо від самого учасника проекту: – політичні та економічні кризи, конкуренція, інфляція; – економічна обстановка, митні збори; – наявність або відсутність режиму найбільшого сприяння, тощо
	Суб'єктивні, або внутрішні	Суб'єктивні чинники характеризують внутрішнє середовище компанії: – виробничий потенціал (рівень технічного оснащення, предметної та технологічної спеціалізації, організації праці); – кооперативні зв'язки; – тип контрактів з інвестором, замовником, тощо
За масштабом (або) ймовірністю очікуваних втрат	Високий	Значні очікувані втрати і висока ймовірність настання ризикових подій
	Слабкий	Низький рівень втрат
Виробничі фактори	Зрив плану робіт	Через: – нестачу робочої сили або матеріалів; – запізнювання у постачанні матеріалів; – погані умови на будівельних майданчиках; – зміни можливостей замовника проекту, підрядників; – помилки планування та проектування; – нестачу координації робіт; – зміну керівництва; – нереальне планування; – слабе управління; – важкодоступність об'єкта

Складено автором на основі джерела [4].

ЛІТЕРАТУРА

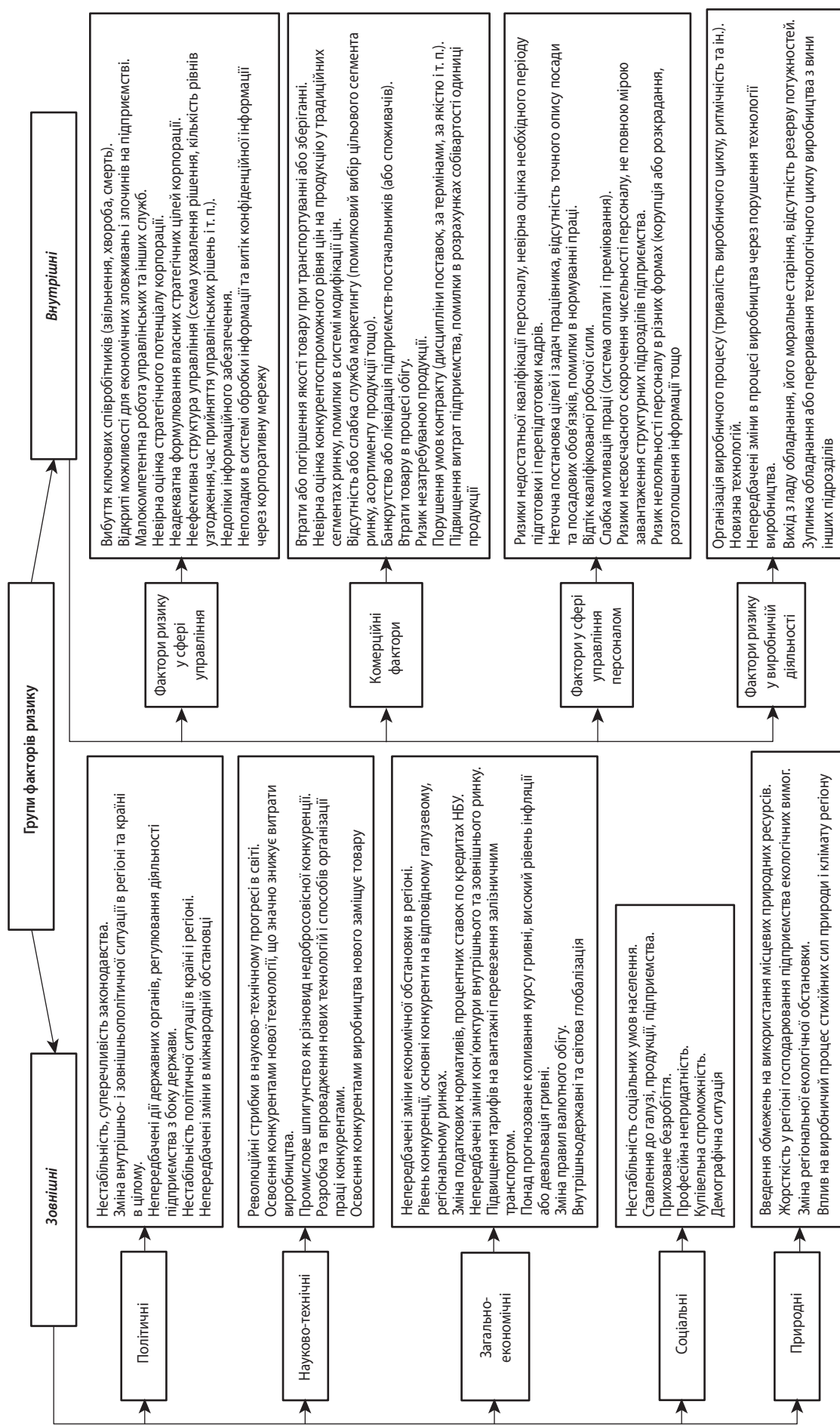
1. Вітлінський В. В. Ризикологія в економіці та підприємстві: [монографія] / В. В. Вітлінський, Г. І. Великоіваненко. – К. : КНЕУ, 2004. – 480 с.

2. Внукова Н. М. Економічна оцінка ризику діяльності підприємств: проблеми теорії та практики : [монографія] / Н. М. Внукова, В. А. Смоляк. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. – 182 с.

3. Гранатуров В. М. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения : учебное пособие / В. М. Гранатуров. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Дело и сервис, 2010. – 208 с.

4. Гуревич Г. С. Виды и структура рисков корпорации / Г. С. Гуревич // Российское предпринимательство. – 2005. – № 4 (64). – С. 101 – 105.

5. Івченко І. Ю. Моделювання економічних ризиків і ризикових ситуацій: [навчальний посібник] / І. Ю. Івченко. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.

Рис. 2. Класифікація факторів ризику корпорації

Розроблено автором.

Рис. 3. Класифікація факторів ризику корпорації

Розроблено автором.

6. Кузьмін О. Є. Управління ризиками машинобудівних підприємств: планування та мотивування : [монографія] / О. Є. Кузьмін [та ін.]. – Львів, 2011. – 128 с.

7. Лук'янова В. В. Діагностика ризику діяльності підприємства: [монографія] / В. В. Лук'янова. – Хмельницький : ПП В. В. Ковальський. – 2007. – 312 с.

8. Покровский А. К. Риск-менеджмент на предприятиях промышленности и транспорта : учебное пособие / А. К. Покровский. – М. : Кнорус, 2011. – 160 [22] с.

9. Сулим М. В. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків : Підручник для студентів вищих навчальних закладів / М. В. Сулим, О. С. Пенцак. – Львів : «Новий світ-2000», 2011. – 330 [110-112] с.